

מעשה שהיה כך היה.

בארץ חלם, היו החלמאים טרודים טרדה גדולה.

טרדה זו היתה גוזלת את שמחת חייהם.

בפאתי עירם שכן לו מעיין יפהפה מוקף בעשבים ופרחים אך מימיו עכורים היו והיו סכנה לבני העיר. מפה לאוזן התלחשו בני חלם כי מדי לילה נעלמים בני העיר במעיין ואינם שבים.

היו חכמי הוועד שרויים בצער גדול.

נתאספו חכמי הוועד לאסיפה לטכס עצה מה יעשו שתחדל הצרה.

נשאו ונתנו ונשאו והחליטו שיקומו חכמי הוועד לפנות בוקר להכריז ולהתריע בפני אנשי חלם על המעיין. אך ישננים מופלגים היו חכמי הוועד ושוכבים היו במיטותיהם עד שעה מאוחרת ולא הקדימו אף פעם להכריז. המכה לא עצרה והייתה העיר בצרה גדולה.

נתאספו שוב חכמי הוועד נשאו ונתנו ונתנו ונשאו, קם חכם ודרש בקול: רבותיי החכמים הקשיבו! הקשיבו! שמעתי כי ישנה בארץ רחוקה המצאה (אינווענטשען) חדשה, גדר (פֶּעֶנְס) שמה. צהלו ושמחו אף רוקנו את קופות הוועד, שלחו שליחים והביאו את הגדר.

בניגון ושירה הכניסו את הגדר לעירם והניחוה בבית הוועד ושכבו לישון. המכה לא עצרה והייתה העיר בצרה גדולה.

נתאספו שוב חכמי הוועד נשאו ונתנו ונתנו ונשאו, קם חכם ודרש בקול: רבותיי החכמים הקשיבו! הקשיבו! מקומה של הגדר אינו בבית הוועד אלא בדרך למעיין. מנו וגמרו וגמרו ומנו קביעת הגדר 100 אמה מן המעיין. כיצד עשו זאת? נשכבו חכמי הוועד ראש בצד אגודל והיה מהלך הגבאי ביניהם ומונה ראשיהם, וכך אמד את המרחק והציב הגדר. חזרו לעירם ושכבו לישון.

המכה לא עצרה והייתה העיר בצרה גדולה שכן קונדסאים מופלגים היו ילדי חלם שקפצו מעל הגדר וכשגילו שהמעיין אינו בסמוך לו היו מהלכים ושוכחים סכנת המעיין.

נתאספו שוב חכמי הוועד נשאו ונתנו ונתנו ונשאו, קם חכם ודרש בקול: רבותיי החכמים הקשיבו! הקשיבו! הגדר מקומה בצמוד למעיין! צרפו חכמי הוועד מחשבה למעשה פרקו הגדר באחת והקימוה בשנית צמוד למעיין, חזרו לעירם ושכבו לישון.

המכה לא עצרה והייתה העיר בצרה גדולה שכן הרפתקנים (אדווענטור) גדולים היו בני חלם ונפלו במעיין אחר, בצידה השני של העיר.

נתאספו שוב חכמי הוועד נשאו ונתנו ונתנו ונשאו, אז החליטו פה אחד שיציבו הגדר סביב עירם שכן מי שמע על מעיין שעובר גדרה של עיר.

מתחלה, ואי אפשר לו לאיש להחזיק בלתי אם הסיר את הרע מלבו מתחלה. לכן עלינו לחפש בך כל שמץ אשר ימנעך מלמדתך ומהתקשרך בה, ולהתחייקו. אבל רק עמך יחד נחפש, ואחרי יחד נבדק את עצמך לראות ולמצא את פתימי החמץ ואת גרגרי הרקב אשר בך ולשמידם, כי מי הוא עקר המחנה שלך אם לא אתה בעצמך, ומי הוא אשר עקר האחריות עליו לחנך ולגדל מן נערי ובחורי ישראל, אחרי הלבנון אדירי התורה, אם לא אתם נערים ובחורים בעצמכם, ומי יוכל לרצות כמוכם את הסרונות אשר צריך להקדם, ומי כמוכם מפיר היטב כל, בך את העקמומיות, אשר שונות ומשונות הן בכל נער ונער ולישדם. ואנחנו יכולים רק לעזור לכם, להכין לכם את הדרך הישר ולהוודחם לאמר: זה הדרך, השביל ולעץ אתכם, ובעם הדבר תלוי אם לשמע לו, לפעל ולחנך את עצמכם בדרך ובמצותו וכל הגה היוצא מפיו תכניסוהו בכל חדרי לבכם וגופכם, וטוב לכם.

רבי קלונימוס קלמיש שפירא, האדמו"ר מפאסצנה, התרמ"ט – התש"ד
היה אדמו"ר שפעל בפולין בין שתי מלחמות העולם. נודע כאיש חינוך והתפרסם בזכות חיבוריו החדשניים בתחום החינוך החסידי.

חובת התלמידים הינו ספר מוסר ותיקון המידות שחובר על ידי האדמו"ר מפאסצנה. הספר פורסם לראשונה בשנת ה'תרצ"ב, (1932) בעיר ורשה, והוא מתייחד בסגנונו ובתכניו. הספר עשה רושם רב בעת יציאתו וזוכה עד היום לפופולאריות רבה. את הספר ייעד המחבר בעיקר להדרכת תלמידים צעירים.

אם ברצוננו לאמץ אורח חיים של תיקון, זאת אומרת של חתירה אמיתית לתיקון המידות, נצטרך להתבונן על שכר ועונש בעיניים אחרות. אילו היינו מעוניינים רק בתוצאות הרצויות לנערים ולמסגרת שבה הם מתחנכים, כי אז לא היה קל מהנהגת סולמות של שכר ועונש. מי שעושה טוב מקבל גמול חיובי (פרס) ומי שעושה רע מקבל גמול שלילי (עונש). אך סולמות של שכר ועונש אינם מתייחסים כלל לאישיות הפנימית של החניך אלא רק למישור החיצוני של ההתנהגות. גם אם אנו מצפים ששיטה כזו של שכר ועונש תשנה בהדרגה, דרך השינוי הכפוי בהתנהגות, את תודעתם הפנימית של החניכים – לא לכך מכוונת השיטה באופן ישיר.

לכן יש קשר מובהק בין הנהגת אורח חיים של תיקון הלב לבין שלילת הלגיטימיות של ענישה אוטומטית במובנה המקובל. בעוד שבהקשרים חינוכיים רבים מהווה הסנקציה סוג של תיקון העוולה שכביכול נגרמה, בסביבה מחנכת השואפת לבסס נורמה אחרת, נורמה של תיקון מידות דיאלוגי, אין לגיטימציה לענישה במובנה המקובל, דהיינו מתוך מרחק (קיומי) בין המעניש למוענש. הענישה לגיטימית רק אם היא מייצרת תיקון; וכדי שיווצר תיקון מוכרח להתרחש אצל החניך תובנה פנימית, ולא נתן לצפות שתתרחש תובנה כזאת אם לא מתקיים דיאלוג.

(ספר 'דרך כפר', עמ' 128)

**כשאבא אומר לי לעשות משהו
ולא מרשה לשאול
או להתווכח
או להגיד "אבל",
רק כועס ואומר:
"ככה אמרתי וזהו!"
ואפילו צועק –
אני יודע
שהוא יודע
שהוא בכלל לא צודק.**

יהודה אטלס.